

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Фармленне Уладзімір Гундар

Прыісці да сваёй веры

Прэмова

Шаноўнае спадарства! Вы трымаеце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага святара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кнігі ў апошні час друкаваліся на старонках мясцовай газеты “Тэх-рэлігія” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і прыяцельнікі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік, каго напісанае настаяцелем баранавіцкага прыходу св. Миколая і Мятода Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надрукаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі святар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасці рэлігіі, нясумяшчальнасці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказваў, што найбольшыя вучоныя ў аграмаднай большасці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сённяшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці” – гэта першы вопыт псіхалогічнага абагульнення рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і святары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылваючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасць уніяцкага святара, які ў сваіх разважаннях пра Бога і існасць спалучае рэлігію і палітыку, псіхалогію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтым смела казаць. Але на такі крок сёння здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Пераследаваныя на радзіме ардынс-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Хараство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа тэлерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134
III	
ЭКЗИСТЭНЦЫЯЛЬНАСЦЬ	137
III.1. Успенне	138
III.2. Агэалагічная перспектыва ўзросту	142
III.3. Тэапсіхалагічная канфесійнасць асобы	150
III.4. Сямейная тэалеза экумены	153
III.5. Прафесія маці	156
III.6. Прафесія айцец	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	180
III.12. Ружанец у псіхічным развіццё адзінца	183
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічны разважальнік	192
III.16. Педагагічныя прынцыпы асабістай свабоды	196
IV	
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНАЯ ПРОПАВЕДЗЬ	203
IV.1. Псіхалагістарычны сэнс Евангелля	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хай будуць усе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Цуд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выгнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багацце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Крыжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

IV.6. Цуд Божы

На восьмым тыдні па Пяцідзсятніцы Царква ўспамінае цуд насычання пяць тысяч чалавек пяццю хлебамі і дзвюма рыбамі. Гэта адна з самых вядомых і часта ўжываемых у розных формах сацыяльнай свядомасці евангельскіх гісторый. І гэта сацыяльнае значэнне цуда адпавядае яго духоўнаму зместу. Дастаткова сказаць, што ўсе чатыры дабравесці паведамляюць аб гэтым цудзе, дэтальна дапаўняю адзін аднаго.

Ян Залатавусны кажа: “Калі Ісус Хрыстос адпускаў грахі, адчыніў рай і ўвёў туды разбойніка, утаймоўваў мора, выяўляў тайны сардэчных, адчыняў вочы, – справы, якія ўласцівы аднаму Богу, – ні пры адным гэтым учынку не бачым Яго ў маленні. А калі ўзнамерыўся памножыць хлябы, што было як быццам менш важна за ўсе пералічаныя ўчынкаў, тады глядзіць на неба, як у пацвярджэнне Свайго пасольства ад Айца, так і ў нашае навучэнне, не прыступаць да ежы, паку. Не ўздадзім хвалу Падаўцу харчавання” [55, с. 302].

У юдэяў быў звычай нічога не есці і не піць без ментывы па заповедзі Маісеевай [Другазаконне 8, 10]. Іўдэйскія хлябы былі звычайна шырокія і тонкія, напіталі падада. Таму ў Новым Запавеце мы нідзе не чуем аб рэзачні, але толькі аб праламленні хлябоў. Безумоўна, цуд праламлення пяці хлябоў мае, акрамя гісторыка-адукацыйнага, літургічнае сэнс. Пад выглядам хлеба і віна ў святой эўхарыстыі мы прымаем цела і кроў Госпада Ісуса Хрыста, які заўсёды і пастаянна нагадваюць аб гэтай таямніцы: “Я – хлеб жывы, што сьпішоў з неба: хто есць гэты хлеб, жыць будзе вечно. Хлеб жа, які Я дам, ёсць Цела Мое, якое я дам за жыццё свету” [Ян 6, 51].

Свяцікі і фарызыі не маглі ўспрыняць гэтых слоў Госпада, абураліся ў сваіх думках: маўляў, хто можа слухаць гэтыя дзіўныя словы? Такую ж пазіцыю недаверу адносна цуда насычання 5 000 можна часта сустрэць між людзьмі. Але той, хто прымае ўлоў у святой літургіі, хто “са страхам Божым, вераю і любов’ю” прыступае да святой эўхарыстыі, той добра разумее і ўспрымае гэтую таямніцу – праламлення і насычання людзей Божых Хлебам жыцця, зыходзячым з нябёсаў.

У заходнееўрапейскім рэлігійным мастацтве можна даволі часта сустрэць сюжэт на тэму Бальсенскай Месы, засна-

ваны на старажытнай царкоўнай легендзе аб маладым святары горада Бальсены ў цэнтральнай Італіі ў XIII ст., які сумняваўся ў існасці ажыццяўлення прыродных рэчаў у праўдзівых цела і кроў Хрыста. І вось аднойчы ў час служэння ім Месы ў момант падняцця хлябы на ён у пяці месцах выступіла кроў як быццам ранаў Хрыста.

Лічоа “5”, пацвіца, таксама невыпадковая, бо яна ўказвае на чатыры сфэры св. чатыры сферы кірунку чалавечых думак: пачаткі і ўчынкаў, у той час як пятая сфера, пятая існасць, квінэсцыя, – гэта сам чалавек, яго глыбіня і вышня. Калі перад пачаткам літургіі звяршаецца праскаманне на прасфоры, ад якой аддзяляюцца чатыры бакавыя і адна цэльная часткі, адносна апошняй святар прамаўляе словы Святога Пісання: “Яко возьмется от земли живот Его”, г.зн. жыццё Сына Чалавечага ёсць сапраўдным жыццём чалавека з усімі яго пакутамі і радасцямі, цяжкасцямі і болям, усім тым, што завецца ўнутраным мірам, мірам самасвядомай асобы.

Рыба – вельмі ранні хрысціянскі сімвал, выкарыстоўваемы ў гэтым сэнсе яшчэ Тэртуліянам (160 – 230 гг.). У тыя старажытныя часы ў канспіратыўных мэтах вернікі называлі сябе pisculli (рыбкі), а Царкву – piscina (купель). Імі таксама было адмечана, што літары грэчаскага слова ΙΧΘΙΟΣ (рыба) састаўляе абрэвіатуру: Ісус Хрыстос – Божы Збавіцель. Таму шматлікія піктаграмы таго часу знаходзілі на пячатках, свяцільніках, саркафагах рымскіх катакомбаў. Гісторыя Ёны – прарока, які тры дні быў у чэраве кіта, сімвалізуе Уваскрэсенне і сустракаецца ў пахавальным мастацтве III стагоддзя.

У выяўленчым мастацтве эпохі Адрэджэння, яе рэлігійнага накірунку, “рыба” таксама часта з’яўляецца атрыбутам сюжэта. Так, святы Антоній Падуанскі выяўляецца ў якасці прапаведніка рыбам, безгалосым стварэннем, суадносна з постаццю Пётры – рыбака па прафесіі і пакліканні: “Хадзіце за Мною, і Я зраблю вас лаўцамі чалавекаў”. Наогул, біблейскі сюжэт напоўнены выявамі рыбы. Товія у суправаджэнні анёла выкарыстоўвае рыбу дзеля выгнання дэманаў [Тов 6, 29]. Евангельскі сюжэт аб дзіўным улове рыбы сімвалізуе перамогу Уладарства Нябеснага [Ян 21, 6]. Падаткавая манета, вы-

цягнутая Пётрам з рота рыбы, дапамагае асэнсаваць подзвіг безскарыслівага існавання хрысціянiна [Мц 17, 27]. Урэшце, Ісус пасля свайго Уваскрэсення з'яўляецца сваім вучням пры моры і раздае ім хлеб і засмажаную рыбу [Ян 21, 13].

Такая сюжэтная падстава надае аснову для роздуму аб сімволіцы аналізуемых рэчаў у кірунку iх грамадска-будаўнічай адлюстраванасці. Мяркуем, калі "хлеб" – сімвал пра-ламлення, падзялення, пачуццёвай успрымальнасці, пакутлі-ласці – самасвядомасці асобы чалавека, дык "рыба", тым больш "дзве рыбы" – сімвал яго сацыяльнага быцця, якое магчыма толькі ва ўмовах спаравання, памнажэння роду, бо памнажэнне, на думку Ул. Салаўёва, "Ёсць пераадоленне смерці". Гэты сацыяльны момант ва ўмовах спакою, маўклінасці, за-ладнакроўя, пакоры, бязспалкасці, адпавядае імпрэза- "рыбы", набывае, як у кнізе Тавіта, нейкі патаемны транс нар-мальнага, спакойнага, цывілізаванага грамадства, у тойлі-вага да нізкіх пачуццяў і пагарды, але існуе чага адпавядае адна мірнае жыццё: "каб ціхамірнае і бездакорнае жыццё нам пражыць ва ўсякай пабожнасці ды чысціні".

